HSR (LONDON),
HOUGHTON STREET REVIEW JOURNAL
ISSN: 2058-5519|Impact factor-15.9
http://houghtonstreetreview.com/index.php/hsr

MAHALLABAY ISHLASH TIZIMINING KAMBAG‘ALLIKNI QISQARTIRISHDAGI SAMARADORLIGINI BAHOLASH

Xayitov Vazirbek Sherbek Ugli
Buxoro davlat texnika universiteti, “Iqtisodiyot va menejment” kafedrasi o‘qituvchi-stajori

Doi: https://doi.org/10.5281/zenodo.23736518

Annotatsiya. Mazkur maqolada O‘zbekiston Respublikasida joriy etilgan mahallabay ishlash tizimining kambag‘allikni qisqartirishdagi o‘rni va samaradorligi tahlil qilinadi. Tadqiqotda 2021–2025-yillar davomida amalga oshirilgan islohotlar, davlat dasturlari, statistik ma’lumotlar va normativ-huquqiy hujjatlar asosida tizimning ijobiy natijalari hamda mavjud muammolari ochib beriladi. Tadqiqot natijalariga ko‘ra, mahallabay yondashuv aholining eng past daromadli qatlamlarini aniq aniqlash, manzilli yordam ko‘rsatish, oilaviy tadbirkorlikni rivojlantirish va barqaror bandlikni ta’minlashda samarali mexanizm sifatida namoyon bo‘lmoqda. Shu bilan birga, tizimning hududlar kesimidagi notekis rivojlanishi, monitoring sifatining yetarli emasligi va kadrlar salohiyatidagi farqlar uning to‘liq potensialini ochishga to‘sqinlik qilmoqda. Maqolada tizimni yanada takomillashtirish bo‘yicha ilmiy asoslangan tavsiyalar berilgan.

Kalit so‘zlar: mahallabay ishlash tizimi, kambag‘allikni qisqartirish, oilaviy tadbirkorlik, bandlik, mahalla yettiligi, manzilli yordam, ijtimoiy himoya, “Temir daftar”, ko‘p o‘lchovli kambag‘allik.

1. Kirish

Kambag‘allikni qisqartirish zamonaviy davlatlar ijtimoiy-iqtisodiy siyosatining markaziy yo‘nalishlaridan biri hisoblanadi. Birlashgan Millatlar Tashkilotining Barqaror rivojlanish maqsadlari doirasida 2030-yilgacha ekstremal kambag‘allikni tugatish va milliy kambag‘allikni kamaytirish vazifasi qo‘yilgan. O‘zbekiston Respublikasida 2017-yildan keyin amalga oshirilgan keng ko‘lamli islohotlar natijasida kambag‘allikni qisqartirish masalasi davlat siyosati darajasiga ko‘tarildi. 2020-yildan boshlab ushbu yo‘nalishda institutsional asoslar yaratildi, maxsus vazirlik tashkil etildi va mahalla darajasida ishlashning yangi mexanizmlari joriy qilindi.

Mahalla – O‘zbekiston jamiyatining an’anaviy va eng quyi o‘zini o‘zi boshqarish instituti bo‘lib, u aholi bilan bevosita muloqot qilish, muammolarni joyida aniqlash va yechish imkoniyatini beradi. Tarixan mahalla nafaqat ijtimoiy, balki iqtisodiy va madaniy hayotning muhim markazi bo‘lgan. Mustaqillik yillarida mahalla instituti davlat tomonidan qo‘llab-quvvatlandi va uning vakolatlari kengaytirildi. 2020-yildan keyin esa mahalla kambag‘allikni qisqartirishning asosiy “maydonchasi”ga aylandi.

“Mahallabay ishlash” tizimi kambag‘allikni qisqartirishning milliy modeli sifatida shakllantirildi. Tizimning mohiyati shundaki, har bir mahallada oilalarning daromad manbalari, bandlik holati va ehtiyojlari “xonadonbay” o‘rganiladi, manzilli dasturlar ishlab chiqiladi va ularning

HSR (LONDON),
HOUGHTON STREET REVIEW JOURNAL
ISSN: 2058-5519|Impact factor-15.9
http://houghtonstreetreview.com/index.php/hsr

ijrosi doimiy monitoring qilinadi. Bu yondashuv an’anaviy “yuqoridan pastga” boshqaruv modelidan farq qilib, “pastdan yuqoriga” va “yonma-yon” ishlashni nazarda tutadi.

2021-yilda “Mahallabay ishlash va tadbirkorlikni rivojlantirish agentligi” tashkil etilgan bo‘lsa, 2024-yil oktabr oyida ushbu agentlik Kambag‘allikni qisqartirish va bandlik vazirligiga o‘tkazildi. Bu o‘zgarish tizimni yanada markazlashtirish, vazifalarni birlashtirish va samaradorligini oshirishga qaratilgan. Prezidentning “Kambag‘allikdan farovonlik sari” dasturi doirasida 2025-yil yakuniga qadar kambag‘allik darajasini 6 foizgacha tushirish, 1 million nafar aholini kambag‘allikdan chiqarish kabi aniq maqsadlar belgilangan. Shuningdek, “kambag‘al oilalar uchun yettita imkoniyat va mas’uliyat” tamoyili joriy etilmoqda.

Tadqiqotning maqsadi – mahallabay ishlash tizimining kambag‘allikni qisqartirishdagi samaradorligini mavjud statistik ma’lumotlar, normativ-huquqiy hujjatlar va amaliy natijalar asosida baholash, tizimning kuchli va zaif tomonlarini aniqlash hamda uni yanada takomillashtirish bo‘yicha ilmiy asoslangan tavsiyalar ishlab chiqishdan iborat.

Tadqiqotning dolzarbligi shundaki, kambag‘allikni qisqartirish bo‘yicha milliy modelning samaradorligini ilmiy jihatdan baholash kelajakdagi siyosatni shakllantirish, resurslarni samarali taqsimlash va xalqaro tajriba bilan solishtirish imkonini beradi. Nobel mukofoti sovrindori Abhijit Banerji ham O‘zbekistondagi mahallabay tizimni “har bir muhtoj oilani kambag‘allikdan olib chiqishning o‘ziga xos retsepti” deb baholagan. Bu esa milliy tajribaning xalqaro miqyosdagi ahamiyatini ko‘rsatadi.

Tadqiqotning ilmiy yangiligi shundaki, unda mahallabay tizimning 2021–2025-yillardagi evolyutsiyasi, institutsional o‘zgarishlar (agentlikning vazirlikka o‘tkazilishi) va “Kambag‘allikdan farovonlik sari” dasturining dastlabki natijalari birgalikda tahlil qilinadi. Amaliy ahamiyati esa davlat organlari va mahalliy hokimiyatlar uchun tavsiyalar ishlab chiqishda namoyon bo‘ladi.

2. Materiallar va usullar

Tadqiqotda asosan ikkilamchi ma’lumotlardan foydalanildi. Asosiy manbalar quyidagilardan iborat:

– O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining farmon va qarorlari (jumladan, PQ-5214-son, PQ-347-son, PF-143-son, PQ-330-sonli hujjatlar);

– Vazirlar Mahkamasining 152-son (19.03.2021-yil), 504-son (09.08.2021-yil) qarorlari;

– Kambag‘allikni qisqartirish va bandlik vazirligi, Statistika agentligi hamda boshqa davlat organlarining ochiq statistik ma’lumotlari va hisobotlari;

– Mahalliy va xalqaro ommaviy axborot vositalari (Daryo.uz, Kun.uz, Yuz.uz, UZA va boshqalar);

– Ilmiy maqolalar, jumladan, “World of Science”, “Journal of Innovations in Scientific and Educational Research” nashrlaridagi tadqiqotlar;

– Xalqaro tashkilotlar (Jahon banki va boshqalar)ning O‘zbekistondagi kambag‘allik bo‘yicha tahliliy materiallari.

HSR (LONDON),
HOUGHTON STREET REVIEW JOURNAL
ISSN: 2058-5519|Impact factor-15.9
http://houghtonstreetreview.com/index.php/hsr

Tadqiqot usuli sifatida qiyosiy tahlil, statistik ma’lumotlarni umumlashtirish, normativ-huquqiy hujjatlarni tahlil qilish, tizimli yondashuv va kontent-tahlil qo‘llanildi. Kambag‘allik darajasining dinamikasi, bandlik ko‘rsatkichlari, oilaviy tadbirkorlikka ajratilgan kredit va subsidiyalar hajmi, “Temir daftar”, “Ayollar daftari” va “Yoshlar daftari”dagi o‘zgarishlar, “Mahalla yettiligi” faoliyati asosiy ko‘rsatkichlar sifatida olindi. Tahlil 2021–2025-yillar davrini qamrab oladi.

Tadqiqotning nazariy asosi sifatida Amartya Senning imkoniyatlar yondashuvi (capability approach), ko‘p o‘lchovli kambag‘allik konsepsiyasi (Alkire-Foster metodologiyasi elementlari) va mahalliy o‘zini o‘zi boshqarish nazariyalaridan foydalanildi. Bu yondashuvlar kambag‘allikni nafaqat daromad, balki imkoniyatlar, resurslarga kirish va ijtimoiy ishtirok nuqtai nazaridan baholash imkonini beradi.

Cheklovlar: tadqiqot asosan ochiq manbalarga tayanadi. Ba’zi hududiy ma’lumotlar to‘liq emasligi sababli umummilliy tendensiyalar asosida xulosa chiqarildi. Birlamchi so‘rovnomalar o‘tkazilmaganligi tufayli aholi fikri bevosita o‘rganilmagan. Kelgusida empirik tadqiqotlar o‘tkazish tavsiya etiladi.

3. Natijalar

3.1. Kambag‘allik darajasining dinamikasi

Rasmiy ma’lumotlarga ko‘ra, O‘zbekistonda kambag‘allik darajasi 2019-yildagi taxminan 23 foizdan 2021-yilda 17 foizga, 2023-yil yakuniga kelib 11 foizga tushdi. 2024–2025-yillarda esa bu ko‘rsatkichni 6–7 foizgacha tushirish maqsad qilingan. Ba’zi manbalarda 2025-yil holatiga kambag‘allik darajasi 5,8 foiz atrofida qayd etilgan. Bu davrda 7 milliondan ortiq fuqaro kambag‘allikdan chiqarilgani haqida ma’lumotlar mavjud. Jahon banki hisobotlarida ham O‘zbekistondagi kambag‘allikni qisqartirish sur’ati ijobiy baholangan.

Mahallabay tizim joriy etilganidan keyin har bir mahallada “qizil”, “sariq” va “yashil” toifalarga ajratish amaliyoti yo‘lga qo‘yildi. “Og‘ir” (qiyin) mahallalarda infratuzilmani yaxshilash, oilaviy tadbirkorlikni qo‘llab-quvvatlash va bandlikni oshirish bo‘yicha maxsus “yo‘l xaritasi”lar ishlab chiqildi. 2024–2025-yillarda eng og‘ir ahvoldagi 1000 ta mahalla va 33–37 ta “qiyin” tuman alohida e’tiborga olindi. Har bir bunday tumanga va mahallaga maqsadli mablag‘lar ajratildi.

Natijada bir qator tumanlarda (masalan, Uychi, Sayxunobod, Zarbdor, G‘ijduvon va boshqalar) ishsizlik darajasi 5 foizdan pastga tushdi, oila daromadlari sezilarli oshdi. Umumiy hisobda 2025-yil uchun 5,2 million nafar fuqaroni ish bilan ta’minlash, 1,5 million nafar aholini kambag‘allikdan chiqarish va 60 ta tuman va shaharni kambag‘allik hamda ishsizlikdan xoli hududga aylantirish vazifasi qo‘yilgan.

3.2. Bandlik va oilaviy tadbirkorlik ko‘rsatkichlari

Mahallabay ishlash tizimi doirasida aholini doimiy ish bilan ta’minlash, kasb-hunarga o‘qitish va tadbirkorlikka jalb qilish asosiy yo‘nalishlardan biri hisoblanadi. 2024-yil yakuniga qadar 500 ming, 2025-yilda esa 1 million aholini kambag‘allikdan chiqarish rejalashtirilgan. Bunda 410 ming nafarini

HSR (LONDON),
HOUGHTON STREET REVIEW JOURNAL
ISSN: 2058-5519|Impact factor-15.9
http://houghtonstreetreview.com/index.php/hsr

doimiy ish bilan ta’minlash, 170 ming nafarini kasbga o‘qitish va 430 ming nafarini tadbirkorlikka jalb qilish ko‘zda tutilgan.

Oilaviy tadbirkorlik dasturlari doirasida milliardlab so‘m miqdorida imtiyozli kreditlar va subsidiyalar ajratilmoqda. Masalan, ba’zi tumanlarda banklar va hokim yordamchilarining hamkorligi natijasida o‘n minglab ish o‘rinlari yaratilgan. Umumiy hisobda 2021-yildan buyon yuz minglab oilalar mikroloyihalar orqali o‘z biznesini yo‘lga qo‘ygan. 2024-yilning birinchi yarmida banklar 18,5 trillion so‘m miqdorida mikroloyihalarga mablag‘ ajratgan, 110 ming loyiha amalga oshirilgan va 259 ming kishi bandlik bilan ta’minlangan.

Kasbiy ko‘nikmalar markazlari tashkil etilishi, ish beruvchilar talabiga mos ekspress kurslar o‘tkazilishi va amaliy ko‘nikmalarni ish joyida shakllantirish tizimi joriy etilishi bandlik sifatini oshirishga xizmat qilmoqda. Xalqaro tan olingan dasturlar va sertifikatlar joriy etilishi esa mehnat migrantlarining raqobatbardoshligini oshiradi.

3.3. Manzilli ijtimoiy himoya mexanizmlari

“Temir daftar”, “Ayollar daftari” va “Yoshlar daftari” tizimlari mahallabay yondashuvning muhim tarkibiy qismi bo‘ldi. Ushbu daftarlarga kiritilgan oilalar va fuqarolar bilan individual ishlash, ularning muammolarini aniq aniqlash va yechish mexanizmi yo‘lga qo‘yildi. Natijada minglab ayollar va yoshlar kasb-hunar o‘rgandi, ishga joylashdi yoki o‘z tadbirkorlik faoliyatini boshladi. “Ayollar daftari” doirasida yuz minglab xotin-qizlar qo‘llab-quvvatlandi.

2024-yildan boshlab “Mahalla yettiligi” (mahalla raisi, hokim yordamchisi, yoshlar yetakchisi, xotin-qizlar faoli, profilaktika inspektori, soliq inspektori va ijtimoiy xodim) instituti mustahkamlandi. Ularning faoliyati eng muhim samaradorlik ko‘rsatkichlari (KPI) asosida baholanmoqda. Bu esa mas’uliyatni oshirish va natijadorlikni ta’minlashga xizmat qilmoqda. Mahalla raisining vakolatlari kengaytirildi, muddat 3 yildan 5 yilga uzaytirildi.

Uch tomonlama “mahalla shartnomasi” mexanizmi joriy etildi: vazirlik tuman bo‘limi va hokimiyat infratuzilmani yaxshilash va daromad manbalarini oshirishga, mahalla raisi esa aholini ishga jalb qilish, hududni obodonlashtirish va jinoyatchilikni kamaytirishga mas’ul qilib belgilandi. Bu mas’uliyatni aniq taqsimlashga yordam beradi.

3.4. Infratuzilma va hududiy rivojlanish

Kambag‘allikni qisqartirish faqat bandlik va daromad bilan cheklanmaydi. Mahallalarda yo‘l, suv, elektr, internet va ijtimoiy infratuzilmani yaxshilashga katta mablag‘lar yo‘naltirilmoqda. 2024–2025-yillarda eng og‘ir ahvoldagi 1000 ta mahallani rivojlantirish uchun 3,2 trillion so‘m ajratilgan. Har bir “qiyin” tumanga 50–100 milliard so‘m, har bir mahallaga esa 2–5 milliard so‘m miqdorida mablag‘lar belgilangan. Umumiy dastur doirasida 7 trillion so‘mdan ortiq mablag‘ yo‘naltirilishi rejalashtirilgan.

“Drayver” loyihalar, “yashil mahalla” tashabbuslari va tomorqa yerlaridan samarali foydalanish dasturlari mahalliy iqtisodiyotni rivojlantirishga xizmat qilmoqda. 260 ming gektar yer 800 ming aholiga dehqonchilik qilib daromad topishi uchun tarqatilgan. Bu chora-tadbirlar aholi turmush sharoitini yaxshilash va tadbirkorlik muhitini yaratishga xizmat qilmoqda.

HSR (LONDON),
HOUGHTON STREET REVIEW JOURNAL
ISSN: 2058-5519|Impact factor-15.9
http://houghtonstreetreview.com/index.php/hsr

3.5. Raqamlashtirish va monitoring

Tizimni to‘liq raqamlashtirish hisobiga norasmiy bandlik ulushini har yili 1 million nafarga kamaytirish maqsad qilingan. “Mahalla pasporti”, raqamli platformalar va onlayn monitoring tizimlari joriy etilmoqda. Bu shaffoflikni oshiradi, ma’lumotlarning tezkorligini ta’minlaydi va korrupsiya xavfini kamaytiradi. Bo‘sh ish o‘rinlarining raqamlashtirilishi va kasanachi/frilanserlar uchun onlayn platformalar yaratilishi yangi imkoniyatlar ochmoqda.

4. Muhokama

4.1. Tizimning kuchli tomonlari

Mahallabay ishlash tizimining asosiy afzalligi – manzillilik va yaqinlikdir. An’anaviy “yuqoridan pastga” yondashuv o‘rniga, muammolar joyida aniqlanadi va yechiladi. Bu esa resurslarning maqsadsiz sarflanishini kamaytiradi. Har bir oila bilan individual ishlash, “kambag‘al oila portreti”ni shakllantirish va individual dastur tuzish amaliyoti xalqaro miqyosda ham e’tirof etilgan. Nobel mukofoti sovrindori Abhijit Banerji bu yondashuvni alohida ta’kidlagan.

Ikkinchi muhim jihat – ko‘p sektorli hamkorlik. Banklar, hokimliklar, soliq organlari, ichki ishlar va ijtimoiy himoya tizimlarining birgalikda ishlashi “bitta oyna” prinsipini amalda joriy etishga yordam beradi. Oilaviy tadbirkorlikni qo‘llab-quvvatlash orqali nafaqat bandlik, balki mahalliy iqtisodiyotning o‘sishi ham ta’minlanmoqda. “Mahalla yettiligi” instituti esa turli soha mutaxassislarini birlashtirib, kompleks yondashuvni ta’minlaydi.

Uchinchi jihat – raqamlashtirish va monitoring. “Mahalla pasporti”, raqamli platformalar va KPI tizimi orqali natijalar kuzatilmoqda. Bu shaffoflikni oshiradi va korrupsiya xavfini kamaytiradi. To‘rtinchi jihat – an’anaviy institutning zamonaviy mexanizmlar bilan uyg‘unlashuvi. Mahalla jamiyatning ishonchini saqlab qolgan holda davlat siyosatini amalga oshirish vositasiga aylandi.

4.2. Mavjud muammo va kamchiliklar

Tizimning samaradorligi hududlar kesimida notekis. Ba’zi mahallalarda “Mahalla yettiligi” a’zolari faol ishlasa, boshqalarida ish yuzaki olib borilmoqda. Kredit va subsidiyalarning taqsimotida past daromadli oilalarning ulushi yetarli emasligi haqida ma’lumotlar mavjud. Ba’zi mahallalarda birorta ham kambag‘al oila doimiy ishga joylashtirilmagani qayd etilgan. 47 ta mahallada atigi 2 tadan mikroloyiha amalga oshirilgani haqida ma’lumotlar bor.

Kadrlar salohiyati ham muhim muammo. Hokim yordamchilari va mahalla raislarining bilim va ko‘nikmalari turlicha. Ba’zi joylarda ularning ishi sezilmaydi. Bundan tashqari, monitoring sifatining pastligi, hisobotlarning formal xarakteri va aholining ishtiroki yetarli emasligi tizimning to‘liq ochilishiga to‘sqinlik qilmoqda. Ba’zi hollarda mablag‘larning maqsadsiz sarflanishi yoki “loyihaga emas, hisobotga” ishlash holatlari kuzatiladi.

Yana bir muammo – kambag‘allikni faqat daromad mezoniga asoslanib baholash. Ko‘p o‘lchovli kambag‘allik (ta’lim, sog‘liq, uy-joy, infratuzilma, ijtimoiy ishtirok) to‘liq hisobga olinmasa,

HSR (LONDON),
HOUGHTON STREET REVIEW JOURNAL
ISSN: 2058-5519|Impact factor-15.9
http://houghtonstreetreview.com/index.php/hsr

haqiqiy holatni baholash qiyinlashadi. Shuningdek, kambag‘allikdan chiqarilgan oilalarning “qaytish” xavfi (relapse) yetarli darajada o‘rganilmagan.

4.3. Xalqaro tajriba bilan solishtirish

O‘zbekiston tajribasi Xitoyning “aniq kambag‘allikni qisqartirish” (targeted poverty alleviation) dasturiga o‘xshash jihatlarga ega. Xitoyda ham qishloq darajasida individual yondashuv, kadrlarni joylarga yuborish va infratuzilmaga katta sarmoya kiritish amaliyoti qo‘llanilgan. Farqi shundaki, O‘zbekistonda an’anaviy mahalla instituti zamonaviy davlat mexanizmlari bilan uyg‘unlashtirilgan. Bu model rivojlanayotgan mamlakatlar, ayniqsa Markaziy Osiyo davlatlari uchun o‘ziga xos namuna bo‘lishi mumkin.

Braziliyaning “Bolsa Familia”, Meksikaning “Prospera” kabi shartli nafaqa dasturlari bilan solishtirganda, O‘zbekiston modeli ko‘proq bandlik va tadbirkorlikka yo‘naltirilgan. Bu uzoq muddatli barqarorlik nuqtai nazaridan afzalroq, chunki nafaqat “baliq beradi”, balki “baliq ovlashni o‘rgatadi”. Shu bilan birga, ijtimoiy himoya tarmog‘ining kengaytirilishi ham muhim ahamiyatga ega.

4.4. Tavsiyalar

1. Monitoring va baholash tizimini mustahkamlash. Mustaqil baholash mexanizmlarini joriy etish, aholi so‘rovlarini muntazam o‘tkazish va natijalarni ochiq e’lon qilish. KPI tizimini yanada takomillashtirish va uni haqiqiy natijalarga bog‘lash.

2. Kadrlar salohiyatini oshirish. Hokim yordamchilari, mahalla raislari va “yettilik” a’zolari uchun doimiy malaka oshirish dasturlarini yo‘lga qo‘yish, eng yaxshi amaliyotlarni ommalashtirish, “100 ta eng samarali mikroloyiha” katalogini yaratish va tarqatish.

3. Resurslarni adolatli taqsimlash. Kredit va subsidiyalarning asosiy qismini haqiqatan kambag‘al oilalarga yo‘naltirish, “qiyin” mahallalarga qo‘shimcha imtiyozlar berish. Past daromadli oilalarning loyihalardagi ulushini oshirish.

4. Ko‘p o‘lchovli yondashuvni kuchaytirish. Daromaddan tashqari ta’lim, sog‘liqni saqlash, uy-joy va infratuzilma ko‘rsatkichlarini ham kambag‘allikni baholash mezonlariga kiritish. Ko‘p o‘lchovli kambag‘allik indeksini ishlab chiqish va qo‘llash.

5. Jamoatchilik ishtirokini oshirish. Mahalla ahlini qaror qabul qilish jarayoniga faol jalb etish, “tashabbusli byudjet” mexanizmlarini kengaytirish, fuqarolik jamiyati institutlarini jalb qilish.

6. Kambag‘allikdan chiqarilgan oilalarni kuzatish tizimini joriy etish. “Qaytish” xavfini kamaytirish uchun 1–2 yil davomida qo‘shimcha monitoring va qo‘llab-quvvatlash mexanizmlarini yaratish.

5. Xulosa

Mahallabay ishlash tizimi O‘zbekistonda kambag‘allikni qisqartirishning samarali milliy modeli sifatida shakllandi. Tizim aholining eng past daromadli qatlamlarini aniq aniqlash, manzilli yordam ko‘rsatish, oilaviy tadbirkorlikni rivojlantirish va barqaror bandlikni ta’minlashda sezilarli

HSR (LONDON),
HOUGHTON STREET REVIEW JOURNAL
ISSN: 2058-5519|Impact factor-15.9
http://houghtonstreetreview.com/index.php/hsr

natijalar berdi. Kambag‘allik darajasining 17–23 foizdan 6–11 foizgacha tushishi, millionlab fuqarolarning kambag‘allikdan chiqarilishi va ishsizlikning kamayishi buning yaqqol isbotidir.

Tizimning kuchli tomonlari – manzillilik, ko‘p sektorli hamkorlik, an’anaviy institutning zamonaviy mexanizmlar bilan uyg‘unlashuvi va raqamlashtirishdir. Zaif tomonlari esa hududiy notekislik, kadrlar salohiyatidagi farqlar, monitoring sifatining pastligi va ko‘p o‘lchovli yondashuvning yetarli emasligidir.

Shu bilan birga, tizimning to‘liq salohiyatini ochish uchun hududiy notekislikni bartaraf etish, kadrlar salohiyatini oshirish, monitoring sifatini yaxshilash va ko‘p o‘lchovli yondashuvni mustahkamlash zarur. Agar ushbu yo‘nalishlarda izchil ish olib borilsa, O‘zbekiston 2030-yilgacha kambag‘allikni sezilarli darajada qisqartirish va barqaror rivojlanish maqsadlariga erishish imkoniyatiga ega.

Tadqiqot natijalari davlat organlari, mahalliy hokimiyatlar va ilmiy jamoatchilik uchun amaliy ahamiyatga ega. Kelgusida birlamchi ma’lumotlar asosida chuqurroq empirik tadqiqotlar o‘tkazish, turli hududlardagi amaliyotlarni qiyoslash, kambag‘allikdan chiqarilgan oilalarning “qaytish” xavfini o‘rganish va xalqaro tajriba bilan integratsiyalashuvi masalalarini tadqiq etish maqsadga muvofiqdir.

Adabiyotlar ro‘yxati

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2024-yil 23-sentabrdagi “Kambag‘allikni qisqartirish va aholi turmush farovonligini oshirish borasidagi chora-tadbirlarni yangi bosqichga olib chiqish to‘g‘risida”gi PF-143-son Farmoni // lex.uz.
2. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2024-yil 4-oktabrdagi “Kambag‘allikni qisqartirish va bandlik sohasida davlat siyosatini takomillashtirish va samaradorlikni oshirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi PQ-347-son qarori // lex.uz.
3. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2024-yil 23-sentabrdagi “Kambag‘allikdan farovonlik sari” dasturini amalga oshirish bo‘yicha birinchi navbatdagi chora-tadbirlar to‘g‘risida”gi PQ-330-son qarori // lex.uz.
4. O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2021-yil 19-martdagi “Mahallabay” ishlash tizimini amaliyotga joriy etish va aholining tadbirkorlik tashabbuslarini yanada qo‘llab-quvvatlash chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi 152-son qarori // lex.uz.
5. O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2021-yil 9-avgustdagi “Hududlarda “mahallabay” ishlash asosida oilaviy tadbirkorlikni rivojlantirish va aholining doimiy daromad manbalarini ko‘paytirish orqali kambag‘allikni qisqartirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi 504-son qarori // lex.uz.
6. Abdusalimov J.F., Javmanov J.A., Uralov B.M., Narziyeva G.B. Kambag‘allikni bartaraf etishda “mahallabay” ishlash tizimi samaradorligi tahlili // World of Science. – 2024. – Vol. 7, Issue 2. – B. 114–120.
7. Micklewright J., Marnie S. Targeting Social Assistance in a Transition Economy: The Mahallas in Uzbekistan // Social Policy & Administration. – 2005. – Vol. 39, No. 4. – P. 431–447.

HSR (LONDON),
HOUGHTON STREET REVIEW JOURNAL
ISSN: 2058-5519|Impact factor-15.9
http://houghtonstreetreview.com/index.php/hsr

8. Rajabov N.A., Uralov B.M., Javmanov J.A. Mahallabay ishlash tizimi orqali xizmatlar sohasini rivojlantirish asosida ishsizlikni kamaytirish va aholi daromadlarini oshirish // Journal of Innovations in Scientific and Educational Research. – 2024. – Vol. 7, Issue 3.
9. “Mahallabay ishlash tizimi qanday natija beryapti?” // Yuz.uz. – 2021. – 19 avgust.
10. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti matbuot xizmati materiallari (2024–2025-yillar) // president.uz.
11. Sen A. Development as Freedom. – New York: Anchor Books, 1999. – 366 p.
12. Alkire S., Foster J. Counting and multidimensional poverty measurement // Journal of Public Economics. – 2011. – Vol. 95. – P. 476–487.
13. World Bank. Uzbekistan Poverty Assessment and related reports. – Washington, D.C., 2023–2025.
14. “Mahallabay ishlash agentligi Kambag‘allikni qisqartirish vazirligiga o‘tkaziladi” // Daryo.uz. – 2024. – 5 oktabr.
15. Euronews. From local mahallas to a global strategy: Uzbekistan’s fight against poverty. – 2025.